

1980'e gelirken Türkiye'de devrimci durum ve devrimci eylem:

Ankara işçi ve öğrenci gençliği arasında İşçinin Sesi'nin etkisi

Bülent Gökay

1973 atılımıyla girilen devrimci hareketlenmede partiyle tanıştım. 1975 yılında çıkmaya başlayan *Ilerici Yurtsever Gençlik* gazetesi etrafında örgütlenmeye başlamıştık Ankara'da. Ankara'daki hareketin belki de en önemli özelliği, işçi sınıfı ile öğrenci gençlik arasındaki somut bağların önemi etrafında örgütlenmekti. ODTU'de inşaat işçilerinin örgütlenmesinde aktif rol oynadık, ve hatta iki yıldasımız inşaatte işçi olarak işe girmiş ve bu örgütlenmenin, ve ODTU inşaat işçilerinin grevinin basını çekmişti. İşçi mahallelerinde, gecekondu evler tuttuk, sanayilerde genç işçi ve çiraklarla birlikte örgütlendik. Bu kampanyaları da yine sanayi bölgelerinde yaptığımız, işlettiğimiz çay ocakları ve kofteciler etrafında yürüttük. O günlerde TKP hareketine katılmış herkesin bir şekilde işçi sınıfının yaşam koşullarıyla ve mücadelesiyle yakın bir bağ vardı. Bu durum, Ankara'daki örgütlenmenin mevcut işçi ve halk hareketlenmesiyle çok yakın ve paralel yürümesinin en önemli nedeniydi. Bu hareketlilikten CİRAK-DER çıktı, Ankara İGD Ulus şubesi çıktı. Ben, İGD Ulus şubesi yönetim kurulunda genç işçi örgütlenmesinden ve CİRAK-DER'den sorumluydum.

1978'de İstanbul'da yapılan bir toplantıda, İGD merkezi bizi "siz Ankara'da çok fazla sokak eylemi yapıyorsunuz, çok dikkati çekiyorsunuz" diye eleştirerek, daha ilimli hareket etmemizi istemisti.

Hem 1974 Kıbrıs işgali nedeniyle Batı ülkelerinin Türkiye'ye uyguladığı ambargo, hem de 1973 petrol krizinin etkisiyle ülkede ekonomik durum iyice çıkmaza girmisti. Bu dönem Milliyetçi Cephe (MC) hükümetleri dönemi idi; halkın üzerinde terror, yokluk ve pahalılık karabasan gibi çokmuş, yaşam koşulları iyice kötüleşmişti. MHP ve ona bağlı ülkücü kuruluşlar devlette kadrolaşmış, polis de desteğiyle sokaklarda egemenlik kurmaya başlamışlardı.

Diğer yandan, emek cephesinde direnisler, grevler ve protesto eylemleri bütün yoğunluğuyla sürmekteydi. Bu dönemde, 1974-80 arası, Türkiye'de devrimcilik, solculuk yaygındı. On binlerce insan devrimci savaşı için yeryüzünde, kavga gittikçe sertleşerek devam

ediyordu. Ancak bu kavganin teorik bilinci çok eksikti. Savaskanlık ve özveri yaygındı, ancak sol hareket, TKP de dahil olmak üzere, gerici ideolojilerin etkisinden kopamamıştı. Dinsel, ulusal, milliyetçi, ve feodal görüş ve davranışlar devrimciler arasında yaygındı.

TKP'nin reformcu yönetimi, tüm umudunu CHP'nin bası gelip Türk ceza kanununun 141 ve 142nci maddelerini değiştirilmesine bağlayarak, devrimin onunu acacak inisiyatifleri almak yerine, kendisini yasal bir parti haline getirmeye, ve bu sayede, milli burjuvazinin temsilcisi olarak gördüğü CHP ve çevresiyle kuracağı bir "ileri demokratik düzen" beklentisine yoğunlaşmıştı. Bu durum, SBKP'nin Türkiye uzmanları tarafından da destekleniyor, tabandaki devrimci ve savaskan potansiyel yumuşatılmaya çalışılıyordu.

Bu koşullarda, Ankara'da en yaygın takip ettiğimiz TKP organı İscinin Sesi gazetesi ve ona bağlı diğer yayınlardı. Merkez bizi, çok eylem yapıyorsunuz, fazla dikkat çekiyorsunuz diye eleştirirken, İscinin Sesi'nin **devrimci durum** değerlendirmesi, içinde yaşadığımız koşullara tekabül ediyor, bize gerçek devrimci yolu gösteriyordu.

Aynı Lenin'in 1913 yılında Riga ve Petrograd'daki 1 Mayıs eylemlerini değerlendirirken yaptığı devrimci durum tespiti gibi İscinin Sesi'nin devrimci durum tespiti de o günkü devrimci hareketlenme için çok yerinde ve önemliydi. Bu devrimci durum tespiti şu üç koşulun değerlendirilmesi üzerine oturuyordu:

1. Yönetici sınıfların egemenliklerini, eski biçimi değiştirmeden sürdürebilmesi imkansız hale gelmiştir.
2. Ezilen sınıfların sefalet ve sıkıntıları olagan koşullarda olduğuna kıyasla iyice ağırlaşmıştır.
3. Normal dönemlerde ezilmeye, somurulmaya razı kitleler, böylece ciddi kriz dönemlerinde bağımsız tarihsel eylem yapmaya hazır hale gelmiştir. Yani deyim yerindeyse, artık zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri kalmayan halk coğunluğu, her türlü baskı ve şiddeti göze alarak sokaga çıkmaya hazırdır.

Fabrikalarda, sanayilerde, işçi mahallelerinde 1974'den beri örgütlenen bizler için bu devrimci durum değerlendirmesi içinde yaşadığımız koşullara tam denk düşmekteydi. Bir anlamda, bizim Ankara'da faşizme ve omuruya karşı mücadele içinde el yordamıyla vardığımız sonuçlara, 1976'dan itibaren İscinin Sesi teorik bir derinlik kazandırmaktaydı.

Ankara TKP grubu için, Eylül 1979 **ODTU İstiklal Marsi eylemi** çok önemli bir dönüm noktası teşkil eder. 1979 Eylül ayında, ODTU stadyumunda resmi akademik Yılın açılış töreni sırasında ODTU-IGD üyeleri spontane bir eylem gerçekleştirdi: Kara kuvvetleri komutanlığından getirilen bando İstiklal Marsi'ni çalarken, ODTU-IGD üye ve sempatizanları yerlerinden kalkmadı. Bir grup Kurt Demokrat ve Dev-Yol tabanından geniş bir kesim de bu eyleme katıldı. İstiklal Marsi bitince de, hep birlikte İGD'li öğrencilerin öncülüğünde geniş bir grup ayakta kalkarak Enternasyonal'i söyledi.

ODTU öğrenci birliğini kontrol eden Dev-Yol bu eylemden oturu bizi eleştirdi. Hemen bütün diğer sol gruplar da bu eleştiriye katıldı, bazıları İstiklal Marsi'nin Türkiye'nin ulusal bağımsızlık savaşındaki öneminden bahsetti, ve hatta bazı gruplar Ankara'da Cumhuriyete Saygı mitingleri düzenlediler. Biz, İGD, İLK, CİRAK-DER ve bazı sendikalarla birlikte Ankara'nın her tarafında İstiklal Marsi eylemini savunarak devrim ve sosyalizm sloganları etrafında korsan eylemler düzenledik.

TKP Merkez yanlısı Politika gazetesi de mevcut milliyetçi kampanyaya katılarak eylemi eleştirdi. İGD genel merkezi de İstiklal Marsi eylemini eleştirerek marsa ve bayrağa sahip çıkılması gerektiğini söyledi. Bir tek İscinin Sesi gazetesi ODTU eyleminin gerçek anti-emperyalist ve sosyalist anlamını analiz ederek eyleme ve eylemi gerçekleştiren ODTU İGD üye ve sempatizanlarına sahip çıktı.

Bu kısa sunusu, İscinin Sesi ve RY'nin yazdıkları arasında, geri dönüp baktığımda hala çok önemli ve güncel gördüğüm bir tespit ile bitirmenek istiyorum. Aşağıdaki paragraflar 1978 yılında yayınlanan *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* kitabından alınmıştır:

“Türkiye de dünya içindedir, bir bütünün parçasıdır. Elma kurdu gibi, yalnızca Türkiye sınırları içinde gelişen olaylara bakarak Türkiye'nin dünyadaki yerini, rolünü ve de yurdumuzun içinde bulunduğu ortamı anlayamayız. Bu nedenle, öncelikle Türkiye'nin nasıl bir dünya içinde yer aldığını görmek gerek.

...

Bir hiyerarşiler bütünüdür dünya kapitalist sistemi. “İçinde emperyalist, sömürge, yarı-sömürge, bağımlı, çeşit çeşit ülke vardır. Gelişmiş, az gelişmiş, orta gelişmiş düzey düzey kapitalist ülkeler yer alır.” Bu hiyerarşinin değişik yerlerindeki ülkeler ya da ülke toplulukları, emperyalist sömürü sistemi içinde değişik rollere sahiptirler.

‘geçiş kuşağı’ diyebileceğimiz ülkeler, gelişmiş ülkelerle az gelişmişler arasında bir yerde duruyorlar. Bu ülkelerde yerli sermaye gelişmiştir. Burjuvazi, kapitalizmi geliştirmek için uzun tarihsel dönemler boyu devlet kapitalizmini kullanmış ve bundan oldukça da başarılı çıkmıştır. Kapitalist üretim tarzı hem derinliğine, hem yaygınlığına gelişmiştir. Bu ülkelerin gelişme tempoları, öteki az gelişmiş ülkelere oranla hayli yüksektir. Sermayenin yeniden üretiminin doğal sonucu olarak yerli tekeller ortaya çıkmıştır. Yerli finans–kapital oluşmuştur. Öte yandan genel ekonomik gerilik sürmektedir. Hindistan, Pakistan, Türkiye, Brezilya, Arjantin, Filipinler, Meksika, İran, Yunanistan, Portekiz, vb. genel olarak bu kuşakta yer alıyorlar”.

(EMPERYALİZMİN ZAYIF HALKASI TÜRKİYE, Şubat 1978)